

บทที่ ๒

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้เสนอ เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้ โดยจะเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดีหรือมีสมรรถภาพในคอนต้น ส่วนในคอนท้ายจะเสนองานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในครั้งนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่ดีหรือมีสมรรถภาพ

ก๊อ สวัสดิพิพาณิชย์ กล่าวว่า ครูจะต้งปฏิบัติหน้าที่หลักของคณให้สมบูรณจึงจะได้อื่อว่าเป็นครูที่ดี หน้าที่หลักที่ครูจะต้งปฏิบัติอาจแบ่งได้เป็น ๔ ประการ คือ

๑. หน้าที่ในการสอน การเป็นครูที่สมบูรณจะต้งสอนนักเรียน ครูที่มีผลงานดีเค้นได้แก่ครูที่สอนเก่ง เลือกใช้วิธีสอนที่ถูกต้อง จัดบทเรียนได้เหมาะสมกับเด็ก ใช้อุปกรณ์การสอนได้ผลดี และเร้วาให้เด็กเกิดควมสนใจได้มาก

๒. หน้าที่ในการปกครองนักเรียน ครูที่สอนได้ผลต้งเป็นครูที่เข้าใจธรรมชาติของเด็กและปกครองเด็กที่คณสอนได้

๓. หน้าที่ในการบริหารการศึกษ ครูทุกคนต้งมีส่วนร่วมในการบริหารการศึกษา เช่น รับผิดชอบงานธุรการในชั้นเรียน การควบคุมเวลาเรียนของนักเรียน การเบิกจ่ายวัสดุในการสอน เป็นต้น ซึ่งครูจะต้งปฏิบัติให้สมบูรณ

๔. หน้าที่ในการประสานงาน ครูจะต้งประสานงานกับครูในโรงเรียนเดียวกันให้ดี และจะต้งประสานงานกับผูปกครองนักเรียนและชุมชนด้วย

และท่านยังคงกล่าวต่อไปอีกด้วยว่า นอกจากหน้าที่หลัก ๔ ประการที่ครูจะต้องปฏิบัติแล้ว ครูยังจะต้องแสดงบทบาทให้ถูกต้องตามที่สังคมมุ่งหวัง บทบาทที่ครูควรแสดงได้แก่

๑. บทบาทของครูและผู้ชำนาญ อย่างน้อยที่สุดครูจะต้องมีความรู้ในวิชาที่ตนเองสอนเป็นอย่างดี ครูจะต้องศึกษาหาความรู้ไม่หยุดหย่อน
๒. บทบาทของผู้มีความประพฤติดี ครูจะต้องประพฤติให้เป็นแบบอย่างแก่เด็ก และเยาวชนได้ ครูจะต้องพยายามทำตนให้เป็นคนดีอยู่ตลอดเวลา
๓. บทบาทของผู้มีน้ำใจอันดี คนที่จะประกอบอาชีพครูได้ผลต้องเป็นคนที่รักเด็ก มีความปรารถนาดีต่อเด็ก พร้อมทั้งจะให้ภัยและพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเด็ก

ศาสตราจารย์ บัณฑิต กล่าวว่า วิชาชีพครูอยู่ในฐานะที่เป็นวิชาชีพชั้นสูง ผู้ที่จะเป็นครูจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ทักษะ และทักษะ ในแนวทางต่อไปนี้

๑. วิชาสามัญทั่วไป (General Education)
๒. วิชาสามัญ เอก โท เฉพาะตัว (Specialized Education)
๓. วิชาการศึกษา (Professional Education)
๔. สมรรถภาพในการเป็นครู (Teachers' Competencies)

ท่านกล่าวเน้นว่าโดยเฉพาะ "สมรรถภาพในการเป็นครู" นั้นผู้เรียนจะต้องสร้างตัวเองให้มีความสามารถต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ก๊อ สวัสดิ์พานิชย์, "ครูกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา" ป.ศ.ร. ๒๕๑๕
(กรุงเทพมหานคร : ไซยวัฒนาการพิมพ์, ๒๕๑๕), หน้า ๑ - ๑๑.

๑. สามารถทำการสอนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก
 - ๑.๑ ใช้หลักจิตวิทยาแห่งการเรียนรู้
 - ๑.๒ ใช้หลักการเจริญเติบโต และพัฒนาการของเด็ก
 - ๑.๓ ทำบรรยากาศให้เหมาะสมที่จะเกิดการ เรียนรู้
 - ๑.๔ วางแผนสำหรับการสอนอย่างละเอียดถี่ถ้วน
 - ๑.๕ ใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม
 - ๑.๖ ใช้แบบทดสอบชนิดต่าง ๆ เพื่อวัดผลการ เรียน และเพื่อวิเคราะห์แก้ไข
 - ๑.๗ ปกครองชั้นและบริหารงานชนิดต่าง ๆ ของชั้นได้อย่างเรียบร้อย และราบรื่น
๒. สามารถอบรม แนะนำ และปกครองได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก
 - ๒.๑ หลักการที่ว่า ถ้าทุกคนสร้างคุณธรรม และหลักธรรมต่าง ๆ ไว้ประจำตัวได้แล้ว ก็ย่อมจะปกครองตัวเองได้
 - ๒.๒ ใช้หลักการและวิธีการของการแนะนำ
 - ๒.๓ สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับบิดามารดาและผู้ปกครอง
 - ๒.๔ ใช้ผลของการวิจัยและผลของการทดสอบต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ในการอบรม
๓. สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนได้เป็นอย่างดี โดยรู้จัก
 - ๓.๑ ร่วมในการวางแผนจัดทำ "กิจกรรมในหลักสูตร" หรือ "กิจกรรมรวมหลักสูตร" ชนิดต่าง ๆ
 - ๓.๒ รับผิดชอบ และภาวะในการปฏิบัติกิจกรรมเหล่านั้นตามแผน

๓.๓ รักษาสัมพันธ์ภาพอันดีกับผู้ร่วมงานทั้งปวงของโรงเรียน

๔. สามารถสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีและร่วมมือกับชุมชน โดยรู้จัก

๔.๑ ช่วยเหลือชุมชนในการแก้ปัญหาของชุมชนนั้น

๔.๒ ทำให้ชุมชนเข้าใจโรงเรียนและสนับสนุนโรงเรียนในทางที่เหมาะสม

๔.๓ หากความร่วมมือและช่วยเหลือจากบิดามารดา ผู้ปกครอง

๔.๔ หาบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ในชุมชนที่เป็นประโยชน์ในการสอน

๔.๕ ร่วมมือกับทางราชการปรับปรุงชุมชน

๕. สามารถเป็นครูชั้นอาชีพ โดยรู้จัก

๕.๑ เพิ่มพูนความรู้ให้แก่อาชีพครู โดยการเขียน การพูด การค้นคว้า การวิจัย การเป็นสมาชิกที่ดีของสมาคม องค์กร หรือสถาบันในทางการศึกษา

๕.๒ ปักใจชนบทรรมนิยมของผู้ที่เป็นครู และช่วยเหลือส่งเสริมเพื่อนครู

๕.๓ ส่งเสริมแนะนำผู้ที่เข้ามาเป็นครูใหม่ และช่วยดูแลแนะนำ ความทุกข์ที่มาเป็นนักเรียนฝึกสอนในโรงเรียนของตน

คุรุสภาได้ออก "ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยวินัยตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. ๒๕๐๖" และ "ระเบียบคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณตามระเบียบประเพณีของครู พ.ศ. ๒๕๐๖" ดังต่อไปนี้

โพนม วรรณศิริ, ผู้รวบรวม. "การประชุมทางวิชาการครูกับเสถียรภาพของประเทศไทย," วารสารสภาการศึกษาแห่งชาติ ๔ (เมษายน ๒๕๑๓) : ๔๒ - ๔๘.

วินัยตามระเบียบประเพณีของครู

๑. ครูต้องสนับสนุนและปฏิบัติตามนโยบายของรัฐบาลด้วยความบริสุทธิ์ใจ
๒. ครูต้องตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนให้เกิดผลดี ด้วยความเอาใจใส่ระมัดระวังรักษา

ประโยชน์ของสถานศึกษา

๓. ครูต้องสุภาพเรียบร้อย เชื่อฟังและไม่แสดงความกระด้างกระเดื่องต่อผู้บังคับบัญชา
ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา ซึ่งสั่งในหน้าที่การงานโดยชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบ
แผนของสถานศึกษา

๔. ครูต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่สถานศึกษา จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่การงานไม่ได้

๕. ครูต้องประพฤติตนอยู่ในความสุจริต และปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความซื่อสัตย์เที่ยง

ธรรม

๖. ครูต้องรักษาชื่อเสียงมิให้สิ้นชื่อว่า เป็นผู้ประพฤติชั่ว ห้ามมิให้ประพฤติกว้างไกล
อันอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์และชื่อเสียงของครู เช่น ประพฤติตนเป็นคนเสเพล หมกมุ่น
ในการพนัน มีหนี้สินรุงรัง ฯลฯ

๗. ครูต้องประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์ และไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามบุคคลใด ๆ

๘. ครูต้องถือและปฏิบัติตามแบบธรรมเนียมของสถานศึกษา

๙. ครูต้องรักษาความสัมพันธ์ระหว่างครู และช่วยเหลือซึ่งกันและกันในหน้าที่การงาน

๑๐. ครูต้องรักษาความลับของศิษย์ ผู้ร่วมงาน และสถานศึกษา

ปฏิญญา สาธาร, หลักสูตรศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สุภา, ๒๕๒๑),

จรรยาบรรณตามระเบียบประเพณีของครู

๑. ครูควรมีศรัทธาในอาชีพครู และให้เกียรติแก่ครูด้วยกัน
๒. ครูควรบำเพ็ญคนให้สมกับที่ได้ชื่อว่าเป็นครู
๓. ครูควรใฝ่ใจศึกษาหาความรู้ความชำนาญอยู่เสมอ
๔. ครูควรตั้งใจฝึกสอนศิษย์ให้เป็นพลเมืองดีของชาติ
๕. ครูควรร่วมมือกับผู้ปกครองในการอบรมสั่งสอนเด็กอย่างใกล้ชิด
๖. ครูควรรู้จักเสียสละและรับผิดชอบในหน้าที่การงานทั้งปวง
๗. ครูควรรักษาชื่อเสียงของคณะครู
๘. ครูควรรู้จักมรรยาตและพยายามสร้างฐานะของตนเอง
๙. ครูควรยึดมั่นในศาสนาที่ตนนับถือ และไม่ลบหลู่ศาสนาอื่น
๑๐. ครูควรบำเพ็ญคนให้เป็นประโยชน์แกสังคม

คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา กล่าวว่า ครูคือผู้มีหน้าที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาโดยรอบคอบขึ้นในตัวผู้เรียน และเป็นผู้มีศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม เช่นเดียวกับที่วิญญูชนจะพึงมี^๑ และคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษายังได้กำหนดลักษณะและบทบาทของครูที่พึงประสงค์ไว้ดังต่อไปนี้

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๒๗.

^๒ คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, รายงานฉบับสมบูรณ์ของคณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๑๘), หน้า ๑๔๑.

๑. รักการอ่าน รักการศึกษาค้นคว้า ปรับปรุงตนเองให้ทันสมัยอยู่เสมอ มีความมั่นใจและศรัทธาในอาชีพครู
๒. มีความคิดเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออกเพื่อเผยแพร่ความคิดเห็นหรือความรู้ใหม่ ๆ ต่อสาธารณะ หรือเพื่อพัฒนาวิชาชีพของตนโดยบริสุทธิ์ใจ
๓. ประพฤติและวางตนอยู่ในกรอบของศีลธรรมจรรยาอันเป็นบรรทัดฐานที่ยอมรับกันทั่วไปในชุมชน
๔. ประกอบอาชีพเพื่อหารายได้เลี้ยงชีพพอสมควรแก่สภาพ ฐานะยากบน มีรายได้ไม่เห็นแก่ความเจริญทางวัตถุเกินกว่าคุณธรรมและจริยธรรม
๕. เปลี่ยนแปลงบทบาทจากการ เป็นผู้บอกผู้แสดงนำมาเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดความคิดริเริ่ม สนับสนุนให้นักเรียนรู้จักศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ความคิดอิสระอย่างมีเหตุผล
๖. ฝึกนักเรียนให้มีความสามารถในการทำงานรวมกลุ่ม รู้จักวิพากษ์วิจารณ์ ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีวินัยในตนเอง เคารพกฎของสังคม มีน้ำใจเป็นประชาธิปไตย
๗. สนใจศึกษาระบบชาติและความแตกต่างในวิชาชีพแต่ละคน เพื่อนำมาเป็นข้อสังเกตพิจารณาในการปฏิบัติตัวต่อศิษย์
๘. พยายามค้นหาความสนใจ ความสามารถ และความถนัดของนักเรียนแต่ละคน เพื่อหาทางส่งเสริมแนะนำการ เลือกวิชาและอาชีพแก่นักเรียนให้เหมาะสม
๙. ส่งเสริมให้นักเรียนเป็นคนดีในคุณธรรม จริยธรรม และเห็นคุณค่าของการรักษาเอกลักษณ์และวัฒนธรรมของชาติ

๑๐. มีความรู้และความสนใจในการเกษตรพอที่จะเข้าใจ และสามารถมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเกษตรในท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

๑๑. ส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามวิถีประชาธิปไตยแก่ชุมชน โดยประพฤติตนเป็นแบบอย่าง และชักนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามในโอกาสอันเหมาะสม

๑๒. รักความยุติธรรม และกล้าที่จะต่อสู้เพื่อความเป็นธรรมของสังคมด้วยปัญญาและสติตามกระบวนการที่ถูกต้องของชนบรรมนิยมประเพณี วัฒนธรรม และสิทธิแห่งกฎหมาย

๑๓. เต็มใจเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาท้องถิ่นและสร้างสัมพันธภาพอันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

✓ สุโท เจริญสุข ได้ให้แนวคิดเอาไว้ว่า "ครูดีต้องมี ๓ ชอบ" คือ

๑. ชอบในการสอน

๒. ชอบในตัวเอง

๓. ชอบในวิชาที่สอน

ถ้าครูขาดอย่างใดอย่างหนึ่ง การเป็นครูที่ดีจะลำบากยิ่ง^๒

^๑เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๘๒ - ๑๘๘.

^๒สุโท เจริญสุข, เทคนิคของความเป็นครู (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์-
โอเคียนส์ไตร์, ๒๕๑๖), หน้า ๓๐๖.

สถานภาพของครูจากสหพันธ์การวิชาชีพครูโลก มีอยู่ด้วยกัน ๕ ด้าน คือ

๑. สถานภาพทางด้านวิชาการ
๒. สถานภาพทางด้านเศรษฐกิจ
๓. สถานภาพทางด้านวิชาชีพ
๔. สถานภาพทางด้านการเมือง
๕. สถานภาพแห่งชาติ

ที่ประชุมสัมมนาคณะบดีคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ครั้งที่ ๓ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ได้สรุปสมรรถภาพที่จำเป็นสำหรับครูปริญญาไว้ดังนี้

๑. สมรรถภาพทางด้านความรู้
 - ๑.๑ ความรู้ด้านวิชาการและวิชาสามัญ
 - ๑.๒ ความรู้ในวิชาชีพครู
 - ๑.๓ ความรู้ในหน้าที่และงานครู
๒. สมรรถภาพทางด้านทักษะในการสอนและการปฏิบัติงานครู
๓. สมรรถภาพทางด้านคุณธรรมนิยม ได้แก่

อำไพ สุจริตกุล, "สมรรถภาพที่จำเป็นสำหรับครูปริญญา" - สรุปการบรรยาย
และอภิปรายในการประชุมสัมมนาคณะบดีคณะครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ครั้งที่ ๓ ณ มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่ ๒๘ - ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๒๐, (อัครสำเนา)

๓.๑ มีจริยธรรม

๓.๒ มีคุณธรรมของครู

๓.๓ มีคตินิยมในความเป็นครู^๑

ลักษณะของครูที่ดีตามลักษณะของครูดีในอดีตของไทย ซึ่งคุรุสภาได้รวบรวมเอาไว้แต่ละท่านมีลักษณะที่น่าสนใจเป็นอันมาก ซึ่งมีมากมายหลายท่านด้วยกัน ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างครูบางท่านมาเพื่อพิจารณา ดังนี้

หลวงครูถึกจิวิทร มีลักษณะ

๑. ใฝ่ศึกษาหาความรู้อยู่เสมอ ท่านเป็นคนชอบสะสมหนังสือจนที่บ้านของท่านมีหนังสือตำราทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษนับหมื่น ๆ เล่ม
๒. มีความประพฤติดี ไม่ดื่มสุรา ไม่สูบบุหรี่ ไม่เล่นการพนัน
๓. จำชื่อเสียงของลูกศิษย์ได้แม่นยำ
๔. เป็นคนทำงานจริง ไม่เหลวไหล
๕. ใจดี รักเด็ก ชอบทำบุญ
๖. ขยันหมั่นเพียรในการอบรมสั่งสอนศิษย์^๒

^๑ เรื่องเดียวกัน.

^๒ คุรุสภา, ประวัติครู (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๕), หน้า ๖๖ - ๗๕.

นายชาว โกมลิมิตร มีลักษณะ

๑. สนใจในวิชาการใหม่ ๆ อยู่เสมอ
๒. มีคุณธรรมสูง
๓. ทางด้านครอบครัวอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข
๔. เป็นผู้อดทนต่อความยากลำบาก
๕. เป็นผู้เสียสละให้แก่การศึกษาอย่างจริงจัง

นางสาวทองเย็น เลขยานนท์

๑. เป็นครูที่เคร่งครัดต่อระเบียบวินัย
๒. พยายามใช้อุปกรณ์การสอนแทบทุกวิชาเท่าที่สามารถจะหามาได้
๓. พยายามแสวงหาข้อความเหตุการณ์ใหม่ ๆ แปลก ๆ มาประกอบการสอนให้เหมาะสม

สมกับบทเรียน

๔. เข้าสอนตรงตามกำหนดเวลา ไม่เคยละทิ้งการสอน ขยันขันแข็งในการสอน
๕. มีความรับผิดชอบสูง
๖. มีมนุษยสัมพันธ์อย่างดีเยี่ยม
๗. มีความซื่อสัตย์สุจริต ซื่อตรงต่องาน และบุคคลทั่วไป
๘. เป็นคนประหยัด

เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๑ - ๑๑๕.

- ๙. มีความอดทน
- ๑๐. เป็นคนใญ่บุญสร้างกุศลทำบุญอยู่เสมอ

แนวความคิดของนักการศึกษาต่างประเทศ

อาร์มสตรอง (Armstrong) ได้เสนอบทความเรื่องการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูที่มีประสิทธิภาพไว้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

- ๑. เตรียมการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๒. ประเมินผลการสอนของตนเองเสมอ
- ๓. พัฒนาทักษะในการสอนของตนเอง
- ๔. มีเทคนิคในการกระตุ้นนักเรียนให้สนใจเรียน
- ๕. ประยุกต์ใช้หลักทางจิตวิทยาให้เป็นประโยชน์แก่การเรียนการสอน
- ๖. กำหนดวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมในการเรียนการสอน
- ๗. เข้าใจและนำหลักการเรียนรู้มาใช้ในการเรียนการสอน
- ๘. สร้างบรรยากาศในห้องเรียนให้เป็นประชาธิปไตย
- ๙. ปรับปรุงกิจกรรมในห้องเรียนให้สอดคล้องกับสภาพของสังคม
- ๑๐. ปรับปรุงตนเองให้คุ้นเคยกับสภาพของกลุ่มนักเรียน
- ๑๑. ช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา

๑๒. จัดกิจกรรมและสภาพการ เรียนให้ส่งเสริมลักษณะ และพฤติกรรมที่พึงปรารถนา
ของนักเรียน

๑๓. ช่วยเหลือนักเรียนแต่ละคนให้ได้รับความสำเร็จ

๑๔. พัฒนาตนเองทางด้านความรู้และสติปัญญา

๑๕. มีเทคนิควิธีการวัดผลที่ดี และใช้ผลจากการทดสอบในการปรับปรุงสภาพ

การเรียนการสอน

๑๖. มีเทคนิควิธีสอนพิเศษแก่นักเรียนที่เรียนได้เร็ว

๑๗. ช่วยให้นักเรียนแต่ละคนปรับตัวได้

๑๘. ช่วยลดความวิตกกังวลของนักเรียน

๑๙. ติดตามปรึกษากับผู้ปกครองเมื่อนักเรียนมีปัญหา

๒๐. มีการศึกษานักเรียนเป็นรายบุคคล

๒๑. ให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนที่ขาดทักษะในการทำงาน^๑

กรัชและคอสติน (Grush and Costin) ให้ความเห็นว่าครูที่มีประสิทธิภาพ
ควรเป็นครูที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นผู้นำที่ยืนยันแข็ง กล่าวคือ มีความสามารถ และม
ีความกระตือรือร้นในการเรียนการสอน เป็นคนซื่อสัตย์สุจริต นำไว้วางใจ รักษาสัญญาที่ให้ไว้

^๑Harold R. Armstrong, "Performance Evaluation,"

กับนักเรียนเสมอ เป็นคนที่เข้าใจนักเรียนได้ดี ควบคุมกิจกรรมในชั้นเรียนโดยการให้คำแนะนำ
ปรึกษาตลอดจนชี้แจงวัตถุประสงค์และเปิดให้มีการอภิปรายกันในชั้นเรียน สามารถควบคุมชั้นเรียน
ได้ กระตุ้นให้นักเรียนกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น ให้ความรู้แก่นักเรียนให้ทันต่อความรู้ใหม่ที่
เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ตลอดจนเป็นคนมีอารมณ์ขัน^๑

โอเลส (Ohles) มีความเห็นว่า นักเรียนชอบครูที่เป็นกัลยาณมิตร ให้ความ
ช่วยเหลือนักเรียน พ่อแม่ผู้ปกครองชอบครูที่ทำงานเก่ง ฉลาด และเอาใจใส่ดูแลเด็กเสมอ
ผู้บริหาร ชอบครูที่มีความอดทนไม่บ่นแค้นงานจะหนัก คณะกรรมการบริหาร ชอบครูที่มีความรู้ดี
มั่นคง อดทน^๒

จากแนวความคิดของนักการศึกษาที่ได้รวบรวมมาจะเห็นว่าครูที่มี**สมรรถ**ภาพน่าจะ
ได้แก่ ครูที่มีความรู้ดี สอนเก่ง ปกครองนักเรียนได้ มีความประพฤติดี เป็นแบบอย่างแก่
นักเรียนได้ มีสัมพันธภาพอันดีกับผู้ปกครองนักเรียน และเพื่อนร่วมงาน บำเพ็ญตนให้เป็น
ประโยชน์แก่สังคม ตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง และมีฐานะพอสมควร

^๑J.E. Grush and Frank Costin, "The Student as
Consumer of the Teaching Process," American Educational
Research Journal. 12(Winter 1975) : 64.

^๒John F. Ohles, Introduction to teaching.
(New York : Raudom House, Inc., 1970), pp. 38 - 39.

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑ มัดหนา ปิยะมาตา ได้สำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนคร ธนบุรี จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ๑,๕๐๖ คน จำแนกครูตามเพศ ชั้นที่ทำการสอน วุฒิ อายุ และจำนวนปีที่สอน พบว่า คุณลักษณะของครูที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ ความเมตตากรุณา การให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียน ความยุติธรรมซื่อตรง ด้านบุคลิกภาพ ด้านสัมพันธภาพอันดีกับนักเรียน และการให้อุปการะแก่นักเรียน ตามลำดับ และแยกศึกษาเฉพาะลงไปอีก พบว่า ครูหญิงมีคุณลักษณะด้านความเมตตากรุณาและอุปการะสูงกว่าครูชาย แต่ครูชายมีคุณลักษณะด้านการให้คำแนะนำปรึกษาและสัมพันธภาพกับนักเรียนสูงกว่าครูหญิง ครูที่มีวุฒิปริญญาตรีมีคุณลักษณะด้านความเมตตากรุณาและการให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักเรียนสูงกว่าครูที่มีวุฒิปริญญาตรี และครูที่มีวุฒิปริญญาตรีมีคุณลักษณะด้านการสอน ความยุติธรรม ซื่อตรง และบุคลิกภาพสูงกว่าครูที่มีวุฒิปริญญา

ในปีถัดมา พ.ศ. ๒๕๑๒ ขรณี หมั่นรักษ์ ได้สร้างแบบสำรวจเพื่อทำนายประสิทธิภาพของครู โดยผู้วิจัยได้ยึดถือเกณฑ์ที่ได้จากการสัมมนาเพื่อหาเกณฑ์ประเมินประสิทธิภาพของครูของสมาคมการศึกษา ๓ สมาคม คือ คีพาร์ทเมนท์ ออฟ คลาสรูม ทีชเชอร์ ออฟ เนชั่นแนล เอ็ดดูเคชัน แอสโซซิเอชัน (Department of Classroom Teachers of National

มัดหนา ปิยะมาตา, "การสำรวจคุณลักษณะของครูในจังหวัดพระนคร ธนบุรี"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, ๒๕๑๑),

หน้า ๕๖ - ๑๐๐.

Education Association), เดอะ เนชันนล สกูล บอร์ด แอสโซซิเอชัน (The National School Boards Association) และ เดอะ อเมริกัน แอสโซซิเอชัน ออฟ สกูล แอดมินนิสเตรชัน (The American Association of School Administration) ได้แก่ เกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑. ประสบการณ์ของครู (Formative Experience) ประกอบด้วย การฝึกอบรม (Training) สังคมประภคติ (Socialization) และตำแหน่งที่ได้รับ (Assigned Positions)
๒. คุณสมบัติของครู (Teacher Properties) ประกอบด้วย ทักษะ (Skills) เหตุจูงใจ (Motives) นิสัย (Habits) และความรู้ (Knowledge)
๓. พฤติกรรมของครู (Teacher Behaviors) ประกอบด้วย บุคลิกลักษณะ (Traits) และการตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อม (Response to Environment)
๔. ผลการสอนในปัจจุบัน (Immediate Effects)
๕. ผลงานระยะยาว (Long - Term Consequences) ประกอบด้วย ความสำเร็จหรือการปรับตัวของนักเรียน (Achievement or Adjustment of Pupils) แนวคิดใหม่ทางการศึกษา (New Idea in Education) และการส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพครู (Aggrandizement of the Profession)

แบบสำรวจที่สร้างขึ้นมีลักษณะเป็นข้อความใหญ่ตอบ เล็กตอบ " ใช่ " เมื่อคุณลักษณะของข้อความนั้นตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตน หรือ ตอบ " ไม่ใช่ " เมื่อคุณลักษณะของข้อความนั้นไม่ตรงกับสภาพความเป็นจริงเกี่ยวกับตน ผู้วิจัยได้เขียนแบบสำรวจขึ้นจำนวน ๓๘ ข้อ นำไปทดสอบหาความตรง (Validity) ความเที่ยง (Reliability) และอำนาจจำแนก

โดยคิดเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .๕๐ ขึ้นไป ผลปรากฏว่า ได้แบบสำรวจประกอบด้วย
 ข้อกระทง (Item) ที่ใช้ได้จำนวน ๓๔ ข้อ ซึ่งครอบคลุมคุณลักษณะของครูตามเกณฑ์ที่ห้าที่ใช้เป็น
 หลักในการสร้าง หากหาความเที่ยงโดยการทดสอบซ้ำ (Test - Retest) ด้วยสูตรการหาค่า
 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันได้ค่าเท่ากับ .๖๔๕ และหาความเที่ยงภายในด้วยสูตรคูเคอร์
 ริชาร์ดสันที่ ๒ จากการวัดครั้งแรกได้ค่าเท่ากับ .๗๒๕ และจากการวัดครั้งที่สองได้ค่าเท่ากับ
 .๗๓๗ ผู้วิจัยสรุปว่า แบบสำรวจนี้มีความตรง ความเที่ยง และอำนาจจำแนกอย่างเพียงพอ
 สามารถนำไปใช้วัดประสิทธิภาพครู โดยครูเป็นผู้ประเมินตนเอง (Self - Evaluation)°

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ กรมการฝึกหัดครูได้ทำการวิจัยโดยมุ่งศึกษาคุณลักษณะของครูที่คิ
 ความความคิดเห็นของกลุ่มบุคคล ๒ ประเภท คือ นักเรียน ผู้ปกครอง ครูหรือศึกษานิเทศก์
 ผู้บริหารการศึกษา พระ และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยได้รับความร่วมมือจากวิทยาลัยครูต่าง ๆ ทว
 ประเทศจำนวน ๑๒ แห่ง ซึ่งผลการวิจัยตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างมีลักษณะดังนี้ คือ

๑. มีความรู้ที่ หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมให้ทันสมัยอยู่เสมอ และนำความคิดใหม่ ๆ

มาปรับปรุงงาน

๒. มีความสามารถในการสอน สอนให้เข้าใจแจ่มแจ้ง เตรียมการสอนอย่างดี
 ตั้งใจสอน และนำเทคนิคใหม่ ๆ มาใช้ในการสอน

°พรณี หมื่นรักษ์, "การสร้างแบบสำรวจเพื่อทำนายประสิทธิภาพของครู"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหา-

วิทยาลัย, ๒๕๑๒), หน้า ๔๐ - ๔๑.

๓. มีคุณธรรม เช่น มีความยุติธรรม เมตตากรุณา มีความรับผิดชอบในหน้าที่ของตน ตรงต่อเวลา รักและเอาใจใส่นักเรียน

๔. มีความประพฤติเรียบร้อย วาจาสุภาพ แต่งกายสะอาดเรียบร้อยและเหมาะสม

๕. มีมนุษยสัมพันธ์ อารมณ์แจ่มใสไม่วุ่นวาย สุภาพอ่อนน้อม เข้าใจปัญหาและความต้องการของนักเรียน

๖. มีสุขภาพดี แข็งแรง และละเว้นสิ่งเสพติดให้โทษ

๗. ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ และเข้าใจในกระบวนการปกครองแบบประชาธิปไตย

๘. มีศรัทธาในอาชีพครู^๑

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๔ วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของครูที่สังคมต้องการ โดยแบ่งลักษณะของครูออกเป็น ๗ ด้าน คือ ด้านความประพฤติ ความรู้ทางวิชาการ ความสามารถในการสอน การปกครองนักเรียน มนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพ การทำงานนอกเวลาและงานอดิเรก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ครูใหญ่ นักการศึกษา และผู้ทรงคุณวุฒิทั่วไป โดยจำกัดขอบเขตอยู่ในกรุงเทพมหานคร สุ่มกลุ่มตัวอย่างจาก ๒๓ เขต ๆ ละ ๓ โรงเรียน จำนวน ๗๕๒ คน

^๑ เฉลียว บุรีรักษ์ และคณะ, ลักษณะของครูที่ดี : รายงานการวิจัย

(กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู, ๒๕๑๔), หน้า ๑๕๒.

สรุปผลการวิจัยได้ว่า สังคมต้องการให้ครูมีลักษณะดังนี้

๑. ด้านความประพฤติ ครูไม่ควรประพฤติปฏิบัติตนเหนือคนในอาชีพอื่น ครูจะต้องประพฤติตนเยี่ยงสมาชิกที่ดีในสังคมอย่างเสมอต้นเสมอปลายเพื่อ เป็นแบบอย่างแก่นักเรียนตลอดเวลา
๒. ด้านความรู้ทางวิชาการ ครูจะต้องมีความรู้กว้างขวางนอกเหนือจากวิชาที่ตนสอน และหาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนั้นครูยังจะต้องมีความรู้ทางวิชาชีพครูด้วย
๓. ด้านความสามารถในการสอน ครูต้องมีทักษะในการสอนให้นักเรียนเข้าใจ ใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนอยู่เสมอ สอนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ตั้งใจสอน และมีน้ำใจในการช่วยงานของโรงเรียน
๔. ด้านการปกครองนักเรียน ครูจะต้องเข้มงวดกวดขันไม่ปล่อยปละละเลยต่อการที่นักเรียนกระทำผิดระเบียบของโรงเรียน อบรมศีลธรรมจรรยาแก่นักเรียน
๕. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูควรให้ความสนิทสนมกับนักเรียนบ้าง ใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของนักเรียน ให้ความช่วยเหลือเมื่อนักเรียนประสบปัญหาต่าง ๆ ควรหาโอกาสพบปะผู้ปกครองนักเรียน และเข้าร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน
๖. ด้านบุคลิกภาพ ครูควรแต่งกายเรียบร้อย กิริยาสงบเสงี่ยม พุฒจาไพเราะ สุภาพ มีอารมณ์ขัน ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ และมีลักษณะผู้นำ
๗. ด้านการทำงานนอกเวลาและงานอดิเรก ครูไม่ควรทำงานพิเศษหรืองานอดิเรกประเภทที่ขัดต่อศีลธรรม คุณธรรมอันดี หรือเกี่ยวข้องกับอบายมุข เช่น ขายสุรา ออกเงินให้กู้ เก็บเงินตามบาร์ การลาสัตว์ การเป็นนายหน้า ครูควรทำงานพิเศษที่สุจริต

ไม่ขัดต่อศีลธรรม และไม่เกี่ยวข้องกับอบายมุข เช่น สอนพิเศษ ทำสวน เป็นต้น

ในปีเดียวกันนี้ วิรัช วรณรัตน์ ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะบางประการของครูประจำการกับนักศึกษาที่ยังไม่เคยเป็นครูประจำการ ได้สรุปคุณลักษณะที่ทั้งสองฝ่ายมีความเห็นตรงกันไว้ ๑๐ ประการ คือ

- ๑. การสอนดี คือ ตั้งใจสอน มีวิธีสอนที่น่าสนใจ มีความรู้ดี และมีความถนัดในวิชาที่สอน เตรียมตัวก่อนสอน และใช้อุปกรณ์ในการสอน
- ๒. มีเหตุผลเป็นประชาธิปไตย เป็นผู้รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนและผู้อื่น เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ชี้แจงเหตุผลให้นักเรียนทราบก่อนการลงโทษ ยอมรับผิดเมื่อตนเองกระทำผิด ใจกว้าง มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย
- ๓. เมตตากรุณาเห็นอกเห็นใจ คือ มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ รักและสงสารนักเรียน เข้าใจนักเรียน ช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบความเดือดร้อน
- ๔. บุคลิกธรรมที่สัตย์สุจริต หมายถึง ให้ความเสมอภาค กับนักเรียน ตรงต่อเวลา ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง เที่ยงธรรมในการตัดสินใจและการสอน ไม่มีอคติ
- ๕. สัมพันธภาพ หมายถึง ให้ความเป็นกันเองกับนักเรียน เข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน เข้าใจจิตใจของนักเรียน เป็นมิตรกับนักเรียน

๖. รับผิดชอบในการสอน หมายถึง ปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี ปฏิบัติงานโดยไม่ถ่วงถึงผลตอบแทน และกระตือรือร้นต่อการสอน

วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา, ลักษณะของครูที่สังคมต้องการ

(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สามนิคร, ๒๕๑๘), หน้า ๘๖ - ๘๗.

๗. ขยันหมั่นเพียร มานะอดทน อยากรู้อยากเห็น หมายถึง มีความวิริยะอุตสาหะ ในการสอน รักการอ่าน มีความรู้กว้างขวาง สนใจในงานด้านวิชาการ ค้นคว้าหาความรู้ เพิ่มเติมอยู่เสมอ

๘. บุคลิกภาพ หมายถึง สุกภาพเรียบร้อย มีระเบียบวินัย อารมณ์ดี แต่งกายสะอาด เรียบร้อย วางตนได้เหมาะสม ยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ

๙. ยกย่องชมเชย ส่งเสริมให้กำลังใจ หมายถึง สนับสนุนนักเรียนตามความสามารถ ให้กำลังใจนักเรียนอยู่เสมอ

๑๐. แนะนำให้คำปรึกษา หมายถึง ให้คำแนะนำนักเรียน รับฟังความทุกข์ของนักเรียน เป็นที่ปรึกษาการทำงาน และให้คำแนะนำปรึกษานักเรียนเมื่อมีปัญหา

ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ อภินันท์ พาหะมาก ได้ทำการวิจัยเพื่อสร้างเกณฑ์การสรรหา และคัดเลือกครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ในภาคใต้ ได้เกณฑ์ในการทดสอบประเมินความสามารถ หรือคุณลักษณะของผู้สมัครที่จะสมัคร เข้าเป็นครู จำนวน ๒๘ ข้อ ซึ่งสามารถแยกออกเป็นเกณฑ์ คำนวณต่าง ๆ คือ การสอน คุณธรรมและความประพฤติ สุขภาพอนามัย ความเป็นพลเมืองดี ในสังคมประชาธิปไตย ความรู้ บุคลิกภาพ มนุษย์สัมพันธ์ การอบรมแนะนำและการปกครอง ซึ่งผู้วิจัยสรุปว่า เป็นเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ทดสอบได้ โดยการสอบข้อเขียน สัมภาษณ์

วิรัช วรรณรัตน์, "การศึกษาเปรียบเทียบคุณลักษณะบางประการ ของครูประจำการ กับนักศึกษาที่ยังไม่เคยเป็นครูประจำการ" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๑๘)

การตรวจสุขภาพโดยนายแพทย์ที่จกมา ตรวจภูมิหลังจากระเบียบสะสม จากรายงานผลการเรียน
ใบรับรองจากบุคคลที่เชื่อถือได้ และการทดสอบภาคปฏิบัติ

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๐ ประโยชน์ จันทร์โชติ ได้ทำการศึกษาเรื่องคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อทราบคุณลักษณะที่พึง
ประสงค์ของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ตามทัศนะของบุคคลกลุ่มต่าง ๆ คือ ครู
ผู้บริหารการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครองนักเรียน แล้วนำคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ได้นั้นมาสร้าง
เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาคัดเลือกครูขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เครื่องมือ
ที่สร้างขึ้นเป็นแบบสำรวจคุณลักษณะครู ประเภทคู่เปรียบเทียบจำนวน ๔๔ ข้อ และใช้เครื่องมือ
นี้ศึกษาว่าบุคคลกลุ่มต่าง ๆ ให้ความสำคัญต่อคุณลักษณะครูด้านต่าง ๆ แตกต่างกันหรือไม่ และ
เปรียบเทียบทัศนะของครูที่มีสถานภาพต่างกันในเรื่อง อายุ เพศ วุฒิ ว่ามีทัศนะต่อคุณลักษณะ
ครูต่างกันหรือไม่ กลุ่มตัวอย่างคือ ครู ๑๕๔ คน ผู้บริหารการศึกษา ๕๐ คน นักเรียน
๕๕ คน และผู้ปกครอง ๑๕๐ คน ผลจากการศึกษาพบว่า บุคคลกลุ่มต่าง ๆ มีทัศนะต่อ
คุณลักษณะครูด้านต่าง ๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อรวมทัศนะของทุกฝ่ายแล้วได้อันดับ
ความสำคัญของคุณลักษณะครูตามลำดับดังนี้ คือ คุณลักษณะด้านการสอน คุณลักษณะด้านการ
ปฏิบัติงานทั่วไป คุณลักษณะด้านความเป็นประชาธิปไตย คุณลักษณะด้านสัมพันธ์ภาพกับนักเรียน

อภินันท์ พาหะมาก, "เกณฑ์การสรรหาและคัดเลือกครูโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในภาคใต้" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร,
๒๕๑๕)

คุณลักษณะด้านคุณธรรมศีลธรรม คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ และคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ โดยคิคนำหนักความสำคัญเป็นอัตราส่วน ๖ : ๕ : ๕ : ๕ : ๔ : ๔ : ๓ ตามลำดับ และยังพบอีกว่า ครูที่มีความแตกต่างเรื่องเพศ อายุ วุฒิ มีทัศนคติต่อคุณลักษณะครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ในปีเดียวกันนี้ วิภา เกษรศิริเจริญ ได้สร้างแบบสำรวจเพื่อใช้ในการประเมิน ประสิทธิภาพครูมัธยมศึกษา โดยพัฒนาขึ้นจากแบบสำรวจเพื่อทำนายประสิทธิภาพครูของ มรรณี หมั่นรักษ์ ได้แบบสำรวจที่ประกอบด้วยข้อกระทงจำนวน ๓๐ ข้อ ครอบคลุมเกณฑ์ทั้งห้า เกณฑ์ คือ ประสิทธิภาพของครู คุณสมบัตินี้ของครู พฤติกรรมของครู ผลการสอนในปัจจุบัน และผลงานระยะยาว คำสัมประสิทธิ์แห่งความเที่ยงคำนวณด้วยสูตร คูเคอร์ ริชาร์ดสัน ที่ ๒๐ เท่ากับ .๘๖๑ และผู้วิจัยได้นำแบบสำรวจที่สร้างขึ้นนี้ไปให้กลุ่มตัวอย่างครูมัธยมศึกษา ในกรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๓๑ คนตอบ ห้าเกณฑ์ปกติและเปรียบเทียบประสิทธิภาพครู ได้ข้อค้นพบว่า เกณฑ์ปกติของประสิทธิภาพครูในกรุงเทพมหานครมีค่า ๔๕.๓๒ ถึง ๕๐.๓๒ เกณฑ์ปกติของประสิทธิภาพครูในกลุ่มโรงเรียนราษฎร์ และโรงเรียนรัฐบาลไม่แตกต่างกัน และต่างมีระดับประสิทธิภาพอยู่ในเกณฑ์ปกติ เกณฑ์ปกติของประสิทธิภาพครูในกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ สูงกว่าโรงเรียนขนาดกลางและโรงเรียนขนาดเล็ก และสูงกว่าเกณฑ์ปกติ เกณฑ์ปกติของประสิทธิภาพครูกลุ่มโรงเรียนรัฐบาลขนาดใหญ่สูงกว่าโรงเรียนรัฐบาลขนาดกลางและขนาดเล็ก

ประโยชน์ จันทร์โชติ, "คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูองค์การบริหารส่วนจังหวัด สงขลา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ๒๕๒๐)

และสูงกว่าโรงเรียนราษฎร์ เกณฑ์ปกติของประสิทธิภาพครูกลุ่มโรงเรียนราษฎร์ขนาดใหญ่สูงกว่า
กลุ่มโรงเรียนราษฎร์ขนาดเล็ก และสูงกว่าเกณฑ์ปกติ

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในปี ค.ศ. ๑๙๕๔ ฮาร์ท (Hart) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของนักเรียน
มัธยมปีสุดท้ายของ เท็น เทรซันด์ ไฮ สกูล (Ten Thousand High School)

เกี่ยวกับครูและการสอนของครู ปรากฏผลว่า ครูที่ดีควรมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

๑. มีความสามารถที่จะชักจูงใจนักเรียนให้เกิดความสนใจในวิชาที่ตนสอน มีความ
ฉลาดรอบรู้ มีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิด

๒. ครูต้องสนใจในตัวนักเรียน ให้ความร่วมมือกับนักเรียน มีความเห็นอกเห็นใจ
นักเรียน

๓. สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ยอมรับฟังความคิดเห็นของนักเรียน เปิดโอกาสให้
นักเรียนแสดงความคิดเห็น

๔. อธิบายได้อย่างแจ่มชัด มีวิธีสอนให้นักเรียนเข้าใจง่าย

“วิชา เกษรศิริ เจริญ, "ประสิทธิภาพของครูมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร"

(วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

๒๕๒๐)

^๒ Frank W. Hart, Teacher and Teaching by Ten

Thousand High School Seniors (New York : Macmillan, 1954) P.128.

ไรอันส์(Ryans) ได้ศึกษาค้นคว้าถึงคุณลักษณะของครูในโครงการ เอ็น ซี อี (N.C.E. ย่อมาจาก National Committee on Education) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู จำนวน ๒๑๙๘ คน นอกจากนี้ยังได้ศึกษาพฤติกรรมของครู โดยใช้วิธีการพฤติกรรมวิฤติ (The Critical Incident Techniques) พบว่า พฤติกรรมที่ดีของครูมีดังนี้

๑. เตรียมการสอน
๒. สนใจในกิจกรรมของชั้น สนใจในตัวนักเรียน สนใจในปัญหานักเรียน ยอมรับความคิดเห็นของคนอื่น ยอมรับในความสามารถของนักเรียน ยกย่องชมเชยนักเรียนที่ทำงานดี
๓. ว่างแรมใจใส สุภาพอ่อนน้อม มีอารมณ์ขัน เมตตากรุณา
๔. มีความอดทน มีความยุติธรรม ยอมรับเมื่อตนเองทำผิด ความคุมตัวเองได้ มีความตื่นตัวอยู่เสมอ

ค.ศ. ๑๙๖๗ บิดเคิล (Biddle) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของครูโดยสรุปจากการศึกษาค้นคว้าและทดลองของนักการศึกษาที่สำคัญหลายท่าน และได้แบ่งคุณลักษณะของครูออกเป็น ๓ ด้าน คือ

๑. ด้านการปฏิบัติงานของครู เช่น การเตรียมการสอน
๒. ด้านบุคลิกภาพ เช่น การควบคุมอารมณ์ ความมั่นคงสม่ำเสมอ

^๑David G. Ryans, Characteristics of Teacher, American Council on Education. (Washington D.C., 1960)

๓. ด้านพฤติกรรมในการสอน เช่น การอภิปราย การถามปัญหา และการยกย่องชมเชยนักเรียน^๑

ในปี ค.ศ. ๑๙๓๑ เลห์แมนน์ และ มีเรนส์ (Lehmann and Mehrens) ได้สรุปการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตวิทยาลัย เวสเทิร์น วอชิงตัน สเตท (Western Washington State College) จำนวน ๔๘๓ คน นิสิตมีความเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะครูในอุดมคติว่ามีเกณฑ์ที่สำคัญมากที่สุด ๕ ประการ คือ

๑. มีความรู้ในเนื้อหาวิชาที่สอน ต้องมีความรู้อย่างกว้างขวางทั้งความรู้มูลฐานและสิ่งใหม่ ๆ เกี่ยวกับวิชาที่ตนสอน
๒. มีความสนใจในวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง มีความกระตือรือร้นคนกว่าในวิชาที่สอน
๓. มีความยืดหยุ่น และมีความสามารถที่จะเสนอบทเรียนเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจและสนองความต้องการของนักเรียน
๔. เตรียมการสอนอยู่เสมอในวิชาที่ตนสอน กำหนดหัวข้อวิชาที่สอน กำหนดวัตถุประสงค์ ตลอดจนรายชื่อหนังสืออ้างอิง
๕. ใช้ศัพท์ภาษาใดถูกต้องเหมาะสม มีความสามารถในการอธิบายอย่างชัดเจนแจ่มแจ้ง สอนโดยคำนึงถึงระดับความสามารถของนักเรียน^๒

^๑Bruce J. Biddle, "Methods and Concept in Classroom Research," Review of Educational Research 37(June 1967): 346.

^๒Irvin J. Lehmann and William A. Mehrens, Educational Research Reading in Focus (New York : Holt, Rinehart and Winston, 1971), P. 136.

กรีนวูด (Greenwood) และคณะ แห่งมหาวิทยาลัยฟลอริดา ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาแบบสอบถาม เอส อี ซี ที บี (S E C T B ย่อมาจาก Student Evaluation of College Teaching Behavior) เพื่อให้ได้เครื่องมือที่ดีในการวัดผลสะท้อนที่เกิดจากการสอน วัตถุประสงค์ของอาจารย์ ซึ่งผู้เรียนสามารถสังเกตได้ ไขกลุ่มตัวอย่าง ๓ กลุ่ม คือ อาจารย์ นิสิต และผู้บริหาร แบบสอบถามมีข้อกระทง (Item) ทั้งหมด ๑๓๔ ข้อ ใช้เกณฑ์ประเมินค่า ๗ ช่วง ปรากฏว่ามีข้อกระทงที่เกี่ยวข้อง ๔๕ ข้อ ต่อจากนั้นได้นำแบบสอบถามไปทดสอบใช้กับกลุ่มนักศึกษา ๒ กลุ่ม จำนวน ๓๒๘ คน และ ๕๕๕ คน ผลการวิเคราะห์ปรากฏว่า ทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน จึงนำข้อมูลที่ได้ทั้งสองกลุ่มไปทำการวิเคราะห์ตัวประกอบสำคัญ ได้คุณลักษณะของอาจารย์ ๘ ตัวประกอบดังนี้ คือ

๑. มีความสามารถทำให้การเรียนเข้าใจง่ายขึ้น
๒. มีการสอนที่ทันสมัย
๓. มีความรับผิดชอบต่องานเรียน ไม่หยุดสอนบ่อย ๆ
๔. ให้ความเป็นกันเองกับนิสิต
๕. รับฟังความคิดเห็นของนิสิต
๖. รู้เทคนิคการวัดผล ใช้งานกระจางแจ่ง ให้การบ้านเหมาะสม
๗. มีความรู้ทันเหตุการณ์
๘. เข้าใจปัญหาของนิสิตได้ดี

Gardon E. Greenwood and others, "The Student Evaluation of College Teaching Behaviors" Journal of Education Measurement. 2(Summer 1974) : 141 - 143.

ในปี ค.ศ. ๑๙๙๕ วอทรูบา และ ไรท์ (Wotruba and Wright)

ได้ศึกษาเพื่อพัฒนาเครื่องมือประเมินผลการสอนของอาจารย์ กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา คือ
ผู้บริหาร อาจารย์ และนิสิตมหาวิทยาลัย ซาน เดียโก (San Diego University)
แผนกบริหารธุรกิจ ผลปรากฏว่า กลุ่มตัวอย่างทั้ง ๓ กลุ่ม เห็นว่า คุณลักษณะของอาจารย์
ที่มีความสำคัญได้แก่

๑. มีความรู้กว้างขวางถูกต้องทันสมัย และรู้อย่างแท้จริง
๒. ส่งเสริมนิสัยให้แสดงความคิดเห็น
๓. กระตือรือร้นในวิชาที่สอน
๔. ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม
๕. อธิบายเข้าใจง่าย ยกตัวอย่างชัดเจน
๖. ชอบช่วยเหลือนิสิตทั้งในและนอกห้องเรียน
๗. ทำให้บรรยากาศการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีชีวิตชีวา
๘. มีความยุติธรรม
๙. มีความสนใจและอยากจะสอน

สำหรับตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการสอน ได้แก่

๑. วิธีสอน
๒. อุปกรณ์การสอน
๓. บุคลิกภาพ
๔. บรรยากาศในชั้นเรียน

๕. ทักษะของอาจารย์สอนศิลปะ

๖. ทักษะของอาจารย์สอนวิชา

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ได้เป็นแนวทางแก่ผู้วิจัยในการกำหนด
คุณลักษณะ ขอบเขตหน้าที่และเกณฑ์ในการสร้างแบบสำรวจเพื่อประเมิน **สมรรถภาพครู** ในเขต
การศึกษา ๓ เพื่อให้ได้แบบสำรวจที่สมบูรณ์ที่สุด ตลอดจนเป็นแนวทางแก่ผู้วิจัยในการดำเนิน
การวิจัยเพื่อประเมิน **สมรรถภาพครู** ในครั้งนี้ด้วย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑ Thomas R. Wotruba and Penny L. Wright, "How to
Develop a Teacher - Rating Instrument" The Journal of
Higher Education. 6(November - December 1975) : 653 - 661.